

Czwartek, 15 września 2022 r.

P9_TA(2022)0321

Łamanie praw człowieka w Ugandzie i Tanzanii w związku z inwestycjami w przedsięwzięcia dotyczące paliw kopalnych

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 15 września 2022 r. w sprawie naruszeń praw człowieka w Ugandzie i Tanzanii w związku z inwestycjami w przedsięwzięcia dotyczące paliw kopalnych (2022/2826(RSP))

(2023/C 125/06)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Ugandy i Tanzanii,
 - uwzględniając Wytyczne UE w sprawie obrońców praw człowieka oraz Wytyczne UE w sprawie praw człowieka dotyczące wolności wypowiedzi w internecie i poza nim,
 - uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka ONZ z 1948 r., której Uganda jest sygnatariuszem, a w szczególności jej art. 9,
 - uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych z 16 grudnia 1966 r., ratyfikowany przez Ugandę 21 czerwca 1995 r., a w szczególności jego art. 9 gwarantujący prawo do wolności od arbitralnych aresztowań i zatrzymań,
 - uwzględniając Deklarację o przynależnych jednostkom, grupom i podmiotom społecznym prawie i obowiązku propagowania i ochrony powszechnie uznanych praw człowieka oraz podstawowych wolności, znaną również jako deklaracja ONZ o obrońcach praw człowieka, przyjętą 9 grudnia 1998 r.,
 - uwzględniając porozumienie paryskie przyjęte na 21. Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu w Paryżu 12 grudnia 2015 r. i podpisane 22 kwietnia 2016 r. między innymi przez wszystkie państwa UE, Ugandę i Tanzanię,
 - uwzględniając wspólną strategię Afryka-UE,
 - uwzględniając rezolucję przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 28 lipca 2022 r., za którą głosowało 161 państw, w tym wszystkie państwa członkowskie UE, w której uznano dostęp do czystego i zdrowego środowiska za powszechne prawo człowieka,
 - uwzględniając art. 144 ust. 5 i art. 132 ust. 4 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że w projekcie „Rozwój Jeziora Alberta” bierze udział kilku partnerów, przy czym głównym inwestorem jest francuskie wielonarodowe konsorcjum naftowe TotalEnergies (Total), a także China National Offshore Oil Corporation, Uganda National Oil Company oraz Tanzania Petroleum Development Corporation; mając na uwadze, że ropa naftowa wydobywana w ramach tego projektu zostanie dostarczona do portu Tanga w Tanzanii za pośrednictwem transgranicznego rurociągu ropy naftowej Afryki Wschodniej (EACOP); mając na uwadze, że EACOP został uruchomiony 1 lutego 2022 r., a jego budowa ma zostać zakończona do 2025 r.; mając na uwadze, że Total rozpoczął dwa duże projekty poszukiwania ropy naftowej w Ugandzie, a jednym z nich jest projekt Tilenga, który będzie obejmował odwierty ropy naftowej na naturalnym obszarze chronionym Murchison Falls;
- B. mając na uwadze, że fazy budowy i eksploatacji prawdopodobnie spowodują dalsze poważne negatywne skutki dla społeczności żyjących na obszarach wydobycia ropy naftowej i rurociągów, zagrażają zasobom wodnym i nieodwracalnie szkodzą źródłom utrzymania rolników, rybaków i właścicieli przedsiębiorstw turystycznych, którzy są zależni od bogatych zasobów naturalnych regionu; mając na uwadze, że instalacje EACOP na wybrzeżu tanzańskim zostaną zbudowane w strefie wysokiego ryzyka tsunami, co zagraża chronionym obszarom morskim; mając na uwadze, że ryzyko to zostało odnotowane przez niderlandzką komisję ds. oceny oddziaływania na środowisko w jej „Przeglądzie doradczym ponownie przedłożonej oceny oddziaływania na środowisko i oddziaływania społecznego na potrzeby EACOP”, w którym podkreślono w szczególności, że proponowana technika przepraw wodnych i przez tereny podmokłe (otwarty wykop) może mieć znaczący negatywny wpływ, zwłaszcza na terenach podmokłych;

Czwartek, 15 września 2022 r.

- C. mając na uwadze, że zagrożenia i wpływ pól naftowych i rozwoju infrastruktury rurociągów są już opisywane jako ogromne i zostały wyczerpująco udokumentowane w licznych wspólnotowych ocenach skutków i niezależnych badaniach ekspertów; mając na uwadze prognozy, że projekt ten będzie stanowił zagrożenie dla rezerwatów przyrody i siedlisk; mając na uwadze, że pomimo ogłoszenia przez partnerów projektu korzyści gospodarczych i w zakresie zatrudnienia wielu mieszkańców i wiele organizacji społeczeństwa obywatelskiego Afryki Wschodniej nadal zdecydowanie sprzeciwia się budowie rurociągu i powiązanym projektom, twierdząc, że ich wpływ na społeczności lokalne i środowisko nie jest wart ryzyka;
- D. mając na uwadze, że większość planowanej produkcji w ramach tego wielkoskalowego projektu wydobywania ropy naftowej będzie wydobywana i sprzedawana po 2030 r.; mając na uwadze, że wydobywanie ropy naftowej w Ugandzie wygenerowałoby nawet 34 mln ton dwutlenku węgla rocznie; mając na uwadze, że Międzynarodowa Agencja Energetyczna (MAE) ostrzegła w sprawozdaniu z 2021 r., że ograniczenie globalnego ocieplenia do 1,5 °C, aby zapobiec najbardziej niszczącym skutkom zmiany klimatu, wymagałoby natychmiastowego zaprzestania rozwoju nowej infrastruktury wydobywania ropy naftowej i gazu; mając na uwadze, że wielu ekspertów ds. środowiska i klimatu zwróciło uwagę na szereg kluczowych niedociągnięć w tych ocenach oddziaływania na środowisko i społeczeństwo, uznając za nieuniknione, że „w czasie trwania projektu dojdzie do wycieków ropy naftowej z rurociągu EACOP”;
- E. mając na uwadze, że w komunikacie z 24 stycznia 2022 r. czterech specjalnych sprawozdawców ONZ ds. sytuacji obrońców praw człowieka wyraziło zaniepokojenie aresztowaniami, zastraszaniem i prześladowaniem sądowym obrońców praw człowieka i organizacji pozarządowych działających w sektorze ropy naftowej i gazu w Ugandzie; mając na uwadze, że według doniesień różni obrońcy praw człowieka, dziennikarze i przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego są traktowani jak przestępcy, padają ofiarą zastraszania i nękania, w tym Maxwell Atuhura, obrońca praw środowiskowych i urzędnik terenowy organizacji pozarządowej Afrykański Instytut ds. Zarządzania Kwestiami Energii w Bulisie, do której siedziby włamano się i której pracownicy zostali arbitralnie aresztowani; Federica Marsi, włoska dziennikarka, która została arbitralnie aresztowana 25 maja 2021 r.; Joss Kaheero Mugisa, przewodniczący organizacji pozarządowej Stowarzyszenie Obrońców Praw Człowieka w Sektorze Ropy Naftowej i Gazu, który spędził 56 nocy w więzieniu bez wyroku sądu; Robert Birimuye, przywódca społeczności dotkniętej skutkami projektu EACOP w dystrykcie Kyotera, który został arbitralnie aresztowany; Yisito Kayinga Muddu, koordynator Sieci Fundacji na rzecz Przekształceń Społecznych – COTFONE, do którego domu i biura włamano się tego samego dnia; oraz Fred Mwesigwa, który zeznał w sprawie przeciwko TotalEnergies we Francji, po czym grożono mu śmiercią;
- F. mając na uwadze, że od 2019 r. przeciwko spółce Total toczy się postępowanie przed sądem we Francji w związku z zarzutami, że spółka nie wdrożyła odpowiedniego planu zachowania czujności obejmującego zagrożenia dla zdrowia, bezpieczeństwa, środowiska i praw człowieka, zgodnie z wymogami francuskiego prawa dotyczącego „obowiązku zachowania czujności”, w odniesieniu do projektów Tilenga i EACOP oraz ich wpływu na prawa człowieka; mając na uwadze, że ze względu na fakt, iż francuski Sąd Kasacyjny odrzucił w grudniu 2021 r. odwołania wniesione przez spółkę Total, sprawa ma zostać rozpatrzona co do istoty, a wyrok wciąż nie zapadł;
- G. mając na uwadze, że 9 listopada 2021 r. misja delegatury UE i ambasad Francji, Belgii, Danii, Norwegii i Niderlandów nie została wpuszczona do strefy wydobywania ropy naftowej;
- H. mając na uwadze, że wymienione projekty związane z ropą naftową wpłynęły na życie prawie 118 000 osób: niektórym z nich zniszczono domy, by ułatwić budowę dróg dojazdowych lub zakładu przetwórczego, innym zajęto całość lub część gruntów i utraciły one prawo do swobodnego użytkowania swoich nieruchomości, będących ich źródłem utrzymania, bez uprzedniego otrzymania sprawiedliwego i odpowiedniego odszkodowania; mając na uwadze, że wypłacane odszkodowania są często zbyt niskie, aby pozwolić rolnikom, których grunty zostały wywłaszczone, na zakup podobnych terenów, na których mogliby kontynuować działalność rolniczą, oraz ponieważ te niskie odszkodowania poważnie i, z założenia, ostatecznie pogarszają ich dochody i warunki życia, tak że wysiedlone osoby nie mogą już uzyskiwać dochodów wystarczających dla wyżywienia rodzin, wysyłania dzieci do szkoły lub dostępu do opieki zdrowotnej; mając na uwadze, że prawa społeczności tubylczych do dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody nie są przestrzegane zgodnie z normami międzynarodowymi;
1. wyraża głębokie zaniepokojenie naruszeniami praw człowieka w Ugandzie i Tanzanii w związku z inwestycjami w projekty dotyczące paliw kopalnych, w tym bezprawnym uwięzieniem obrońców praw człowieka, arbitralnym zawieszaniem organizacji pozarządowych, arbitralnymi wyrokami więzienia i eksmisją setek osób z ich ziemi bez sprawiedliwego i odpowiedniego odszkodowania; wyraża zaniepokojenie aresztowaniami, zastraszaniem i nękaniami

Czwartek, 15 września 2022 r.

sądowym obrońców praw człowieka i organizacji pozarządowych działających w sektorze ropy naftowej i gazu w Ugandzie; zwraca się do władz o zapewnienie obrońcom praw człowieka, dziennikarzom i grupom społeczeństwa obywatelskiego swobody wykonywania pracy w zagrożonych społecznościach oraz wzywa do natychmiastowego uwolnienia wszystkich arbitralnie aresztowanych obrońców praw człowieka;

2. wzywa rządy Ugandy i Tanzanii do podjęcia konkretnych środków, aby zagwarantować, że władze, siły bezpieczeństwa i strategie polityczne będą respektować i przestrzegać standardów praw człowieka; nalega, aby UE i inne podmioty międzynarodowe utrzymały i wzmocniły zintegrowane i skoordynowane podejście do Ugandy, które obejmuje propagowanie dobrych rządów, demokracji i praw człowieka oraz wzmocnienie systemu wymiaru sprawiedliwości i praworządności, a także wzywa UE i jej państwa członkowskie, aby zgłaszały te obawy drogą publiczną i dyplomatyczną; wzywa rząd Ugandy do ponownego zalegalizowania działalności 54 organizacji pozarządowych, które zostały arbitralnie zamknięte lub zawieszane, oraz do przyznania dostępu do ziemi osobom, które zostały przesiedlone, bez sprawiedliwego i stosownego odszkodowania;

3. przypomina, że w wyniku projektu EACOP ponad 100 000 osób jest bezpośrednio zagrożonych przesiedleniami bez odpowiednich gwarancji odpowiedniego odszkodowania; domaga się, aby osoby eksmitowane lub osoby, którym odmówiono dostępu do swoich gruntów, otrzymywały szybką, sprawiedliwą i odpowiednią rekompensatę, jak przewidziano w konstytucji Ugandy i zgodnie z obietnicą przedsiębiorstw; zwraca się do władz o podjęcie dalszych kroków, aby odpowiednio zrekompensować ludziom utracone mienie i ziemię, chronić prawa społeczności lokalnych do zdrowia, ich środowiska, źródeł utrzymania i swobód obywatelskich oraz zapewnić odszkodowania osobom dotkniętym działalnością naftową w ostatnich dziesięcioleciach; wzywa oba rządy do aktualizacji krajowych przepisów dotyczących nabywania i wyceny gruntów oraz przesiedleń, aby zapewnić ich zgodność z normami regionalnymi i międzynarodowymi, w tym z prawem do dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody;

4. ponawia apel do władz Ugandy o umożliwienie organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, niezależnym dziennikarzom, obserwatorom międzynarodowym i badaczom swobodnego, znaczącego i niezakłóconego dostępu do strefy naftowej;

5. ponawia swój apel o stanowczą i ambitną dyrektywę w sprawie obowiązkowej należytej staranności przedsiębiorstw oraz ambitny prawnie wiążący międzynarodowy instrument egzekwujący przestrzeganie zobowiązań w zakresie praw człowieka, środowiska i klimatu, jak określono w rezolucji z 10 marca 2021 r. zawierającej zalecenia dla Komisji w sprawie należytej staranności i odpowiedzialności przedsiębiorstw⁽¹⁾;

6. wzywa UE i społeczność międzynarodową do wywierania jak największej presji na władze Ugandy i Tanzanii, a także promotorów projektów i zainteresowanych stron, aby chronili środowisko i zakończyli działalność wydobywczą w chronionych i wrażliwych ekosystemach, w tym na wybrzeżach Jeziora Alberta, oraz zobowiązali się do wykorzystania najlepszych dostępnych środków w celu zachowania kultury, zdrowia i przyszłości dotkniętych społeczności oraz do zbadania alternatyw zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej; wzywa promotorów projektu EACOP w Ugandzie i Tanzanii do rozwiązania wszystkich sporów, które należało rozstrzygnąć przed rozpoczęciem projektu, oraz do uwzględnienia wszystkich wyżej wymienionych zagrożeń związanych z tym projektem; wzywa TotalEnergies do poświęcenia jednego roku przed uruchomieniem projektu na zbadanie wykonalności alternatywnej trasy, aby lepiej zabezpieczyć chronione i wrażliwe ekosystemy oraz zasoby wodne Ugandy i Tanzanii, ograniczając podatność na zniszczenie działów wodnych w regionie Wielkich Jezior Afrykańskich, które są zasobem krytycznym dla regionu, oraz do zbadania alternatywnych projektów opartych na energii odnawialnej w celu lepszego rozwoju gospodarczego;

7. wyraża zaniepokojenie rosnącym wpływem gospodarczym Chin i Rosji, zwłaszcza w sektorze energetycznym; w związku z tym wyraża zaniepokojenie zainteresowaniem władz Ugandy rozwojem elektrowni jądrowej przy wsparciu ze strony Rosji; przypomina, że w odpowiedzi na agresję wobec Ukrainy świat demokratyczny nałożył ukierunkowane środki ograniczające na rosyjskie przedsiębiorstwa i podmioty, w tym na przedsiębiorstwa i podmioty z sektora energetycznego;

⁽¹⁾ Dz.U. C 474 z 24.11.2021, s. 11.

Czwartek, 15 września 2022 r.

8. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji/ wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Specjalnemu Przedstawicielowi UE ds. Praw Człowieka, prezydentowi Republiki Ugandy, prezydentowi Republiki Tanzanii, przewodniczącemu parlamentu Ugandy i przewodniczącemu parlamentu Tanzanii.
